

Styrets årsberetning 2016

Virksomhetens art

Lovisenberg Diakonale Sykehus AS (LDS) er et aksjeselskap med ideelt formål og diakonalt verdigrunnlag, eid av de diakonale stiftelsene Diakonova og Diakonissehuset Lovisenberg. LDS er lokalsykehus i Oslo, med øyeblikkelig hjelpfunksjon innen indremedisin for bydelene Gamle Oslo, Grünerløkka, Sagene og St. Hanshaugen med Sentrum, som omfatter ca. 188 000 innbyggere, drøyt ¼ av byens befolkning. Øyeblikkelig-hjelpansvaret innen psykisk helsevern omfatter bydelene Gamle Oslo, Grünerløkka og St. Hanshaugen samt for barn og ungdom også bydel Vestre Aker. Psykisk helsevern for voksne har i tillegg døgntilbud utover akuttfasen for Vestre Aker, Frogner og Ullern, som til sammen omfatter 43 % av byens befolkning. Sykehuset har et særlig fokus på storbyproblematikk, tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelavhengige, psykisk lidelse og etniske minoriteter. Samarbeid med bydelene, utdanning av helsepersonell og forskning er en viktig del av virksomheten, og sykehusets forskningsstrategi vektlegger pasientnære kliniske problemstillinger, med utgangspunkt i sykehusets pasientmateriale og problemstillinger knyttet til sykehusets opptaksområde, og samtidig vektlegging av nasjonalt og internasjonalt samarbeid.

Pasienter fra hele landet tas imot ved Kirurgisk klinikk for planlagte operasjoner innen ortopedi, øre-nese-hals og generell kirurgi. TAKO-senteret er et nasjonalt kompetansesenter for munnhelse hos pasienter med sjeldne diagnoser. Hospice gir lindrende behandling, pleie og omsorg i livets slutfase til pasienter med kreft eller annen alvorlig sykdom.

Sykehusets visjon for forskningen er at den bidrar til ny og fremtidsrettet kunnskap, samt til å øke eksisterende kompetanse og skape et bedre helsetilbud. Forskningen er organisert i tematiske forskningsgrupper. Pågående prosjekter og utvikling av nye tar utgangspunkt i pasientnære kliniske problemstillinger til pasienter som behandles i sykehuset. I 2016 hadde sykehuset 20 stipendiater på doktor- og postdoktornivå, 66 publiserte vitenskapelige artikler, fire sykehusfinansierte doktorgradsdisputaser og to ferdigstilte postdoktorprosjekter. Ved utgangen av 2016 hadde 54 ansatte avlagt doktorgrad.

Styret legger vekt på implementering og synliggjøring av sykehusets diakonale verdigrunnlag. Alle ansatte skal bidra til at vi lever opp til våre kjerneverdier kvalitet og nestekjærlighet. Verdien skal ha betydning for den daglige virksomheten; hvordan vi utfører vårt arbeid, hvordan vi møter pasienter, pårørende, samarbeidspartnere og kolleger. Styret har i 2016 avholdt åtte styremøter hvorav ett telefonmøte, og i tillegg ett e-postmøte. Sykehusets styre følger driften løpende, med orientering om driften, driftsresultat, og status for styringsparameter, kvalitetsindikatorer, aktivitetstall og sykefravær. HMS-arbeidet, eksterne tilsyn og Kvalitets- og pasientsikkerhetsutvalgets arbeid om skader/uønskede hendelser følges

jevnlig, i tillegg til årlig oversikt over klager og skadesaker. Styret er engasjert i samarbeidet med brukerutvalget og bydelene i sektor.

Av særskilte saker i 2016 har sykehusstyret avgitt høringsuttalelse til rapporten fra «Kapasitetsprosjekt for sykehusområde Oslo og Akershus», der styret blant annet minnet om HSØs styresak 082-2015 med synliggjøring av at det ved LDS kan realisere en utvidelse innen somatikk som representerer mer enn en fordobling av nåværende sengetall. Helse Sør-Øst sitt styre vedtok i juni 2016 at de ønsker at LDS i første omgang utvider sitt tilbud for befolkningen i allerede etablert opptaksområde. Det arbeides med sikte på at sykehuset skal etablere tilbud om medikamentell kreftbehandling for pasienter i egen lokalsykehussektor og dialyse for befolkningen i både Lovisenberg og Diakonhjemmet sektor.

Driftsavtalen med Helse Sør Øst stiller likelydende krav til LDS om blant annet omstilling og effektiv drift som i helseforetakene. Tilsvarende sikrer også avtalen at LDS får kompensasjon for merutgifter til lønns- og pensjonskostnader på lik linje med helseforetakene.

Aktivitetsutvikling

Sykehuset hadde stor pasientpågang i 2016. Antall innleggelser økte med 4,7 % fra 2015. Antall polikliniske konsultasjoner økte med 6,4 %, men korrigert for innlemming av nye yrkesgrupper i statistikken er veksten på ca. 3 %. I følge Samdata-rapport fra 2016 er LDS blant sykehusene i landet med best ressursutnytting innenfor somatikk, og blant landets mest produktive innenfor psykisk helsevern.

Arbeidsmiljø, personale, inkluderende arbeidsliv og likestilling

Ved utgangen av 2016 var antall årsverk 1320 (1316 årsverk i 2015) og antall ansatte 1596 (1558 ansatte i 2015). Turnover i 2016 var 8,9 % av alle ansatte (9,3 % i 2015).

Sykehuset arbeider systematisk med tiltak for å redusere sykefraværet, øke nærværet og styrke sykehuset som en inkluderende arbeidsplass.

Sykefraværet i 2016 er 6,8% (6,3% i 2015). Sykefraværet for kvinner var 7,7% (7,1% i 2015) og for menn 4,3% (4,0% i 2015). Det egenmeldte sykefraværet utgjorde 1,4 % (1,3 % i 2015).

Sykehuset har videreført sin status som IA-bedrift til 2018. I samarbeid med tillitsvalgte og verneombud er det utarbeidet handlingsplan for sykehusets IA-arbeid 2015 – 2018, med hovedmål om økt jobbnærvær gjennom forebygging og aktiv medvirkning.

Sykehuset har etablerte prosedyrer for oppfølging av egne ansatte for å forhindre at sykefraværet blir lengre enn nødvendig, og forebygge at ansatte faller ut fra arbeidslivet.

Rutiner for oppfølging av sykmeldte, prosedyre for oppfølging av gravide og seniorpolitiske retningslinjer skal sikre god og tett kontakt mellom leder og ansatt, og bidra til aktivitet.

Det er rapportert 443 uønskede hendelser innenfor HMS området i 2016 (383 i 2015), og 253 av hendelsene er registrert som ansatteskader (268 i 2015). Av disse er det meldt 87 skader til NAV i 2016 (81 i 2015). Skadene som meldes til Nav er skader som enten krever medisinsk behandling, gir sykefravær, innebærer risiko for blodsmitte (kutt og stikk), eller meldes etter ønske fra ansatte. De fleste hendelsene er meldt på bakgrunn av ansattes eget ønske (73 i 2016, 30 i 2015). LDS har kun hatt 6 skader med fravær i 2016 (13 i 2015).

Det er som tidligere psykiatrisk klinikk som rapporterer flest hendelser (vold og trusler om vold). Det arbeides systematisk med å vedlikeholde og øke kompetansen for å skape størst mulig trygghet i vanskelige situasjoner.

Systematisk HMS-arbeid vektlegges gjennom årlig kartlegging og risikovurdering i forbindelse med handlingsplanarbeidet på alle nivå. Det har vært gjennomført lovpålagt arbeidsmiljøkurs for verneombud og ledere. Det gjennomføres blant annet jevnlig sikkerhetskurs, brannvernkurs, forflytningskurs og stoffkartotekkurs.

Sykehuset legger vekt på et inkluderende og mangfoldig miljø med likestilling og likeverd.

Oversikt over kjønnsfordelingen de to siste årene:

Totalt medarbeidere	2015	2016
Kvinner	72,8%	72,9%
Menn	27,2%	27,1%

Mellomledere	2015 (totalt 66)	2016 (totalt 65)
Kvinner	74,2%	76,9%
Menn	25,8%	23,1%

Ledergruppen	2015 (totalt 15)	2016 (totalt 13)
Kvinner	26,7%	30,8%
Menn	73,3%	69,2%

I sykehusets styre var det i 2016 tre kvinner og seks menn (ingen endring fra 2015).

Lønnsforholdene er basert på overenskomster, som medfører like lønns- og arbeidsvilkår for kvinner og menn. Verken arbeidstidsordninger eller andre forhold er ulike for kvinner og menn. Sykehuset har som praksis og så langt som mulig å legge til rette på individuell basis for at for eks. småbarnsforeldre skal kunne opprettholde en ønsket grad av yrkesaktivitet, og erfarer at våre ansatte får mulighet til å jobbe akkurat den stillingsprosenten de selv ønsker.

Sykehuset har retningslinjer for forebygging og håndtering av trakassering eller annen utilbørlig opptreden, samt retningslinjer for forebygging og håndtering av konflikter. Vi har

en kultur for at konflikter løses på lavest mulig nivå i organisasjonen, og det er svært få konflikter som får anledning til å eskalere over tid. Formelle og uformelle samarbeidsarenaer er en vesentlig del av denne konfliktforebyggingen. Dette gjenspeiles også medarbeiderundersøkelsen i 2016, der vi scoret relativt høyt på tilhørighet og medvirkning.

LDS har ansatte med ulik kulturell og religiøs tilknytning. Så langt som mulig legges det til rette for fri forbindelse med ritualer og feiring av egne høytider.

Gjennomsnittlig årslønn i hel stilling uten tillegg utgjorde i 2016 NOK 520.373,- (NOK 504.435,- i 2015). Kvinner tjente i snitt NOK 503.276,- og menn NOK 566.293,- (2015: NOK 488.540 for kvinner og NOK 544.692 for menn). Forskjellen i gjennomsnittslønn mellom kvinner og menn forklares ved ulikt lønnsnivå i ulike profesjoner/faggrupper, og kjønnsfordelingen i disse faggruppene. Innad i de kliniske profesjonene (lege, sykepleier osv.) er det kun marginale lønnsforskjeller, og forskjellene er ikke relatert til kjønn.

Sykehuset er opptatt av at vi skal legge til rette for at de som ønsker å arbeide heltid skal ha muligheten til dette. Fordelingen mellom heltidsansatte og deltidsansatte de siste to årene:

Deltidsansatte	2015	2016
Kvinner	37,9%	40,1%
Menn	31,6%	30,5%

Heltidsansatte	2015	2016
Kvinner	62,1%	59,9%
Menn	68,4%	69,5%

Gjeldende regelverk og sykehusets policy gjeldende deltidsansattes fortrinnsrett til utvidet stilling følges opp i organisasjonen. Deltidsarbeid kan forklares ut fra flere forhold. I tillegg til at den enkeltes sosiale og familiære situasjon påvirker deltidsandelen, må deltidsarbeid også sees i sammenheng med lov- og tariffbestemmelser knyttet til arbeidstid og arbeidstidens plassering. Vår erfaring er at de som jobber deltid ønsker dette selv.

Sykehusets arbeidsmiljø anses for godt. Vi har gode resultater på medarbeiderundersøkelser, vi rekrutterer bra for de aller fleste faggrupper, vi har svært lav turnover og våre ansatte gir uttrykk for å trives på sykehuset. Vi har sosiale arrangementer som vårfest og julelunsj for alle ansatte, og alle våre jubilarer med lang fartstid i sykehuset feires og markeres. Vi har et godt personalhyttetilbud, som benyttes flittig. Sykehuset har også et svært aktivt bedriftsidrettslag som arrangerer alt fra faste treningstimer til jegerprøve og dansekurs. Likeledes er mulighet for kompetanseutvikling og oppgavedeling tiltak som bidrar til faglig og personlig utvikling. Dette gjelder ulike kurs- og undervisningstilbud, og i tillegg har sykehuset i dag 27 personer som tar videreutdanning på hel- eller deltid. I hovedsak omfatter

dette videreutdanning i intensivsykepleie, operasjonssykepleie, anestesisykepleie, psykisk helsearbeid og kreftsykepleie samt diverse mastergrader.

Alle større saker av betydning for sykehusets drift drøftes løpende med de ansattes representanter i sykehuset. Representanter for de ansatte og ledelsen møtes regelmessig i arbeidsmiljøutvalget (AMU), som har avholdt 7 møter i 2016. Det gjennomføres regelmessige møter med hovedtillitsvalgte (Samarbeidsutvalget, SU) for gjensidig informasjon og drøfting av aktuelle problemstillinger. I 2016 ble det avholdt 11 møter i SU.

LDS fortsetter oppfølgingen av brudd på arbeidstidstidsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven. Kvartalsvis sender HR ut rapporter til ledere med status, og dette danner igjen grunnlag for rapporteringen til AMU. Det store fokuset har resultert i en reduksjon på antall brudd fra 9632 i 2011 til 2187 brudd i 2016. Fra 2015 til 2016 har vi hatt en reduksjon på litt i overkant av 1000 brudd. Sykehuset er blant de tre beste sykehusene i HSØ.

Miljørapportering

Avfallshåndtering er en del av sykehusets systematiske arbeid med helse, miljø og sikkerhet. LDS har prosedyrer for håndtering av avfall, og det arbeides kontinuerlig med å sikre en best mulig avfallshåndtering. Hovedbygget er tilknyttet fjernvarme produsert av fornybar energi. LDS benytter sentral driftsovervåking av tekniske anlegg til regulering av ventilasjon og oppvarming. Automatisk lysregulering er etablert i nye bygg, og energimerking er etablert i sykehusets hovedbygg.

Årsregnskapet

Lovisenberg Diakonale Sykehus AS hadde et overskudd i 2016 på MNOK 32,1 (underskudd MNOK 16,1 i 2015). Resultatet fra 2015 til 2016 er vesentlig endret og dette skyldes endringer i regnskapsførte pensjonskostnader.

Sum driftsinntekter var på MNOK 1 881,5 i 2016 (1 771,8 i 2015). De samlede investeringene av varige driftsmidler var på MNOK 104,3 i 2016 (56,4 i 2015). Sykehusets likviditetsbeholdning pr. 31.12.16 var på MNOK 303,2 i bankinnskudd. Skattetrekkmidler utgjør MNOK 40,5 av beholdningen pr 31.12.16.

Pr. 31.12.16 utgjorde kortsiktig gjeld 33,1 % av samlet gjeld og egenkapital (32,6 % pr 31.12.15). Egenkapitalandelen var på 61,3 % pr. 31.12.16 (62,8 % pr. 31.12.15).

Fortsatt drift

Sykehuset har en langsiktig avtale med Helse Sør-Øst RHF om leveranse av spesialisthelsetjenester. I tillegg til den langsiktige avtalen inngår partene en årlig driftsavtale

som blant annet definerer tjenester og omfang som LDS skal levere helsetjenester. Et viktig prinsipp i avtalen er at sykehuset skal likebehandles med helseforetakene.

Bokført egenkapital pr. 31.12.16 er MNOK 651. I pensjonsforpliktelsen pr 31.12.16 er det et ikke bokført actuarielt tap inkl. arbeidsgiveravgift på MNOK 505,9 mot MNOK 582,9 pr 31.12.15. I oktober 2015 ble det utført en verdivurdering som viser at det er merverdier i bygningsmassen, og med de bokførte verdiene av byggene pr. 31.12.16 utgjør merverdien MNOK 597,6. Basert på dette er selskapets reelle egenkapital vurdert til MNOK 742,7.

Årsregnskap for 2016, driftsavtalen for 2017 og sykehusets langsiktige driftsplaner viser grunnlag for fortsatt drift. I samsvar med regnskapsloven § 3-3a bekreftes det at forutsetningene om fortsatt drift er til stede, og er lagt til grunn for regnskapsavleggelsen.

Fremtidig utvikling

Sykehuset har en langsiktig avtale med Helse Sør-Øst RHF og mottar årlig oppdrags-/bestillerdokument fra Helse Sør-Øst.

Sykehusets avtale med Helse Sør Øst RHF har nedfelt prinsippet om et geografisk definert opptaksområde for lokalsykehusansvaret innen indremedisin og psykisk helsevern. Kirurgisk klinikk har godt renommé og gir et kvalitetsmessig godt og effektivt tilbud innen planlagt kirurgi innenfor ortopedi og øre-nese-hals sykdommer, og behandler pasienter fra hele landet.

Sykehuset har en god drift og er velrenommert, noe som ikke minst skyldes lojale og faglig dyktige medarbeidere på alle nivåer, og som gjenspeiles i gjennomgående god rekruttering.

Resultatdisponering

Det fremlagte resultatregnskap og balanse med tilhørende kontantstrømoppstilling og noter gir etter styrets oppfatning fyllestgjørende informasjon om resultatet i 2016 og den økonomiske stillingen pr. 31.12.16. Lovisenberg Diakonale Sykehus AS har for 2016 et årsoverskudd på MNOK 32,1. Egenkapitalen er på MNOK 651.

Styret foreslår følgende disponeringer og overføringer:

Overskudd på MNOK 32,1 overføres til annen egenkapital.

Oslo, 6. april 2017

Bente Holm Mejdell

Styrets leder

Kari Gran Bøe

Nestleder

Vidar Haukeland

Nestleder

Kaare Granheim
Styremedlem

Ingar Pettersen
Styremedlem

Hans Olav
Syversen
Styremedlem

Geir Tarje Bruaset
Styremedlem

Cecilie Piene Schrøder
Styremedlem

Audun Mo
Styremedlem

Lars Erik Flatø
Adm. direktør

LOVISENBERG DIAKONALE SYKEHUS AS**RESULTATREGNSKAP 01.01. - 31.12.**

Beløp i NOK 1 000

	Note	2016	2015
DRIFTSINNEKTER			
Ordinære driftsinntekter	1	1 864 164	1 753 570
Salg av varer og tjenester		13 952	13 609
Andre driftsinntekter		3 391	4 629
Sum driftsinntekter		1 881 507	1 771 808
DRIFTSKOSTNADER			
Kjøp av helsetjenester	4	83 782	75 286
Forbruk av matvarer, medisiner og medisinske forbruksvarer		229 098	186 370
Lønnskostnader og andre personalkostnader	2, 3	1 259 917	1 288 516
Avskrivninger	8	37 896	34 529
Andre driftskostnader	4, 9	244 589	206 220
Tap på fordringer		1 792	4 402
Sum driftskostnader		1 857 076	1 795 322
DRIFTSRESULTAT		24 432	-23 514
FINANSIELLE POSTER			
Renteinntekter		7 797	7 478
Rentekostnader		133	116
Sum finansielle poster		7 664	7 363
ÅRSRESULTAT		32 096	-16 152

LOVISENBERG DIAKONALE SYKEHUS AS**BALANSE**

Beløp i NOK 1 000

	Note	31.12.2016	31.12.2015
EIENDELER			
ANLEGGSMIDLER			
Varige driftsmidler	8, 9	506 265	440 329
Investering i aksjer og andeler	7	62 111	55 854
Pensjonsmidler	3	79 584	79 686
Sum anleggsmidler		647 960	575 868
OMLØPSMIDLER			
Varebeholdning	6	10 400	11 343
Kundefordringer		34 452	32 671
Andre fordringer	9	66 237	14 830
Kontanter, bankinnskudd	5	303 240	351 347
Sum omløpsmidler		414 329	410 190
SUM EIENDELER		1 062 289	986 059
GJELD OG EGENKAPITAL			
EGENKAPITAL			
Aksjekapital	14, 15	10 000	10 000
Overkurs	14	30 000	30 000
Sum innskutt egenkapital		40 000	40 000
Annen egenkapital	14	611 090	578 994
Sum opptjent egenkapital		611 090	578 994
Sum egenkapital		651 090	618 994
AVSETNING FOR FORPLIKTELSE			
Pensjonsforpliktelser	3	56 877	42 893
Sum forpliktelser		56 877	42 893
LANGSIKTIG GJELD			
Øvrig langsiktig gjeld	11	2 513	2 707
Sum langsiktig gjeld		2 513	2 707
KORTSIKTIG GJELD			
Leverandørgjeld		75 791	65 445
Skyldig off.avgifter, skattetrekk o.l		72 318	69 366
Annen kortsiktig gjeld	10	203 701	186 655
Sum kortsiktig gjeld		351 809	321 465
SUM GJELD OG EGENKAPITAL		1 062 289	986 059

Oslo, 6. april 2017

Bente Holm Mejdell
Styrets leder

Kari Gran Bø
Nestleder

Vidar Haukeland
Nestleder

Kaare Granheim
Styremedlem

Ingar Pettersen
Styremedlem

Hans Olav Syversen
Styremedlem

Geir Tarje Bruasen
Styremedlem

Cecilie Piene Schrøder
Styremedlem

Audun Mo
Styremedlem

Lars Erik Flatø
Adm. direktør

LOVISENBERG DIAKONALE SYKEHUS AS

KONTANTSTRØMOPPSTILLING 1.1. - 31.12.

Beløp i NOK 1 000

	2016	2015
Likvider tilført / brukt på virksomheten:		
Tilført fra årets virksomhet *)	69 992	18 377
Endring i kundefordringer, leverandørgjeld og varelager	9 507	5 577
Endring i andre kortsiktige poster	-31 409	19 317
Differanse mellom pensjonspremie og pensjonskostnad	14 086	95 924
Netto likviditetsendring fra virksomheten	62 176	139 195
Likvider tilført / brukt på investeringer:		
Investeringer i varige driftsmidler	-103 834	-56 360
Investeringer i aksjer og andeler	-6 257	-5 117
Netto likviditetsendring fra investeringer	-110 091	-61 476
Likvider tilført / brukt på finansiering:		
Nedbetaling av langsiktig gjeld	-193	-193
Netto likviditetsendring fra finansiering	-193	-193
Netto endring av likvider gjennom året	-48 107	77 526
Likviditetsbeholdning 1.1.	351 347	273 821
Likviditetsbeholdning 31.12.	303 240	351 347
*) Dette tallet fremkommer slik:		
Årsresultat	32 096	-16 152
Avskrivninger	37 896	34 529
Tilført fra årets virksomhet	69 992	18 377

LOVISENBERG DIAKONALE SYKEHUS AS

REGNSKAPSPRINSIPPER

Generelt om regnskapet

Regnskapet er avlagt i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noter.

Prinsipper for inntektsføring

Driftsinntektene til sykehuset består i hovedsak av grunnfinansiering fra Helse Sør-Øst RHF, aktivitetsbaserte inntekter og andre driftsinntekter.

Grunnfinansieringen består av basisinntekt til drift og investering. I tillegg kommer inntekt til nasjonalt kompetanse senter samt tildeling av forskningsmidler og diverse andre tilskudd. Grunnfinansieringen fastsettes i den årlige avtale om oppdrag og bestilling mellom sykehuset og Helse Sør-Øst RHF.

Aktivitetsbaserte inntekter består av ISF-inntekter (ISF= innsatsstyrt finansiering), øvrige polikliniske inntekter og egenandeler. Sykehuset får inntekter for behandling av pasienter bosatt i andre regioner (gjestepasientinntekter) og inntekter fra selvbetalende pasienter.

Andre inntekter tilknyttet kjernevirksomheten er fra laboratorie- og røntgentjenester og inntekter fra bydelene for utskrivningsklare pasienter. I tillegg har sykehuset salgsinntekter fra kjøkken, kantine og diverse andre inntekter.

Grunnfinansieringen inntektsføres i den perioden den knytter seg til, mens ISF-inntekter og poliklinikkinntekter inntektsføres i den perioden aktiviteten er utført, det vil si den perioden helsetjenesten er utført. Andre inntekter inntektsføres i den perioden varen/tjenesten er levert.

Varebeholdninger

Varebeholdningen er verdsatt til gjennomsnittlig anskaffelseskost. Ukurante varer er nedskrevet til virkelig verdi.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmiddelets forventede levetid. Direkte vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende under driftskostnader, mens påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmiddelets kostpris og avskrives i takt med driftsmiddelet.

Aksjer og andeler

Aksjer og andeler klassifisert som omløpsmidler oppføres i balansen til laveste verdi av kostpris og virkelig verdi. Aksjer og andeler klassifisert som anleggsmidler oppføres i balansen til kostpris og nedskrives ved verdifall som forventes ikke å være forbigående.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført til pålydende. Fordringer som anses som tapt, er nedskrevet i regnskapet.

Klassifisering av diverse balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler og langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Pensjoner

Regnskapsføring av pensjonskostnader skjer i samsvar med Norsk Regnskapsstandard, NRS 6 Pensjonskostnader. Pensjonsordningene behandles som flerforetaksplan. Dette innebærer at forpliktelser og kostnader beregnes som ideelle/ proporsjonale andeler av den samlede forpliktelse i den aktuelle flerforetaksplan i henhold til NRS 6.

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser beregnes etter lineær opptjening på basis av forutsetninger om diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden, fremtidig avkastning på pensjonsmidler, samt aktuarmessige forutsetninger om dødelighet, frivilling avgang osv. Pensjonsmidlene er vurdert til virkelig verdi. Pensjonsmidler og -forpliktelse er presentert brutto i balansen fordelt på de ulike pensjonskassene.

Endringer i forpliktelsen som skyldes vedtatte endringer i tjenstepensjon håndteres regnskapsmessig som en planendring i følge regnskapsloven og resultatføres i år. Endringer i forpliktelsen og pensjonsmidlene som skyldes endringer i og avvik mot beregningsforutsetningene (estimatendringer) fordeles over antatt gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid for den del av avvikene som overstiger 10 % av brutto pensjonsforpliktelse (av pensjonsmidlene dersom disse er størst).

Vedlikeholdsetterslep

Etterslep på vedlikehold av sykehusets bygninger og fremtidig nødvendig vedlikehold resultatføres på det tidspunkt arbeidet skjer.

Kontantstrøm

Kontantstrømoppstilling er satt opp i samsvar med NRS kontantstrømoppstilling, indirekte metode.

Skatt

Sykehuset er unntatt fra skatteplikt.

LOVISENBERG DIAKONALE SYKEHUS AS

NOTER

NOTE 1 INNETEKTER

Lovisenberg Diakonale Sykehus AS er lokalisert til Oslo og er lokalsykehus innen indremedisin for bydelene Gamle Oslo, Grünerløkka, Sagene og St. Hanshaugen med Sentrum. Psykisk helsevern omfatter bydelene Gamle Oslo, Grünerløkka og St. Hanshaugen samt Vestre Aker innefor barne- og ungdomspsykiatri. Klinikkkirurgi tar imot pasienter fra hele landet for planlagte operasjoner innen ortopedi, øre-nese-hals og generell kirurgi.

	2016	2015
	1000 NOK	1000 NOK
Totale ordinære driftsinntekter		
Grunnfinansiering (somatikk og psykisk helsevern)	1 191 369	1 126 391
Andre offentlige tilskudd (somatikk og psykisk helsevern)	42 378	42 815
<u>Aktivitetsbaserte inntekter</u>		
ISF inntekter Helse Sør-Øst (somatikk)	414 675	385 757
ISF inntekter gjester (somatikk)	105 623	86 351
HELFO inntekter og egenandeler (somatikk og psykisk helsevern)	104 796	97 273
Andre aktivitetsbaserte inntekter (somatikk og psykisk helsevern)	5 324	14 982
Totale ordinære driftsinntekter	1 864 164	1 753 570

Aktivitetstall somatikk	2016	2015
Utskrevne pasienter døgntilleggsbehandling	11 745	11 225
Liggedøgn døgntilleggsbehandling	45 515	44 060
Pasienter dagoppholdsbehandling	7 551	6 979
Polikliniske konsultasjoner	58 873	51 397
DRG-poeng dag/døgn behandling 1)	16 891	16 064
DRG-poeng poliklinisk behandling 1)	2 181	1 992
DRG-poeng biologiske legemidler 1)	1 186	1 044

Aktivitetstall psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelavhengige	2016	2015
Utskrevne pasienter døgntilleggsbehandling	1 296	1 233
Liggedøgn døgntilleggsbehandling	29 886	29 613
Oppholdsdager dagbehandling	101	331
Polikliniske konsultasjoner, VOP	74 197	70 719
Polikliniske konsultasjoner, TSB	9 420	8 633
Polikliniske konsultasjoner, BUP	21 190	23 115

1) ISF inntekter beregnes for somatiske døgn- og dagopphold, og polikliniske konsultasjoner, samt for biologiske legemidler. Inntektene i ISF-systemet er i 2016 satt til 50 % av full DRG-pris på kr 42 081, det vil si kr 21 103,5 pr DRG poeng.

NOTE 2 LØNNSKOSTNADER OG ANDRE PERSONALKOSTNADER

	2016	2015
	1000 NOK	1000 NOK
Lønninger	883 492	839 531
Arbeidsgiveravgift	151 963	155 442
Pensjonskostnader	172 751	237 740
Andre ytelser	51 712 ²	55 803 ³
Sum lønnskostnader	1 259 917	1 288 516

Herav utgjør godtgjørelse til ledende personer:

	Lønn / Honorar	Andre ytelser	Pensjon
Administrerende direktør	1 354 742	7 214 ⁴	103 305
Styre	971 000 ⁵		

Ved fratredelse er adm.dir under visse betingelser berettiget til en etterlønn tilsvarende brutto lønn for en periode på 12mnd fra oppsigelsesdato.

Det er ikke gitt lån/sikkerhetsstillelse til eller gitt garantier på vegne av administrerende direktør, medlemmer av styret eller andre nærstående parter.

	2016	2015
Antall årsverk	1 320	1 316

Godtgjørelse til revisor

Godtgjørelse til revisor beløper seg totalt for 2016 til NOK 301 000 eks. mva.

Godtgjørelsen fordeler seg slik:

Lovpålagt revisjon	298 000
Utvidet finansiell revisjon	3 000
Totalt	301 000

NOTE 3 PENSJONER**Kollektiv pensjonsordning**

Lovisenberg Diakonale Sykehus AS har etablert en kollektiv pensjonsordning for de ansatte gjennom Kommunal Landspensjonskasse (KLP). Hovedbetingelsene for avtalen er 30 års opptjening med om lag 66 % pensjon i forhold til pensjonsgrunnlaget 1. januar i det året man fyller 67 år, samt ektefelle- og barnepensjon. Det ble innført en endring av alderspensjon i folketrygden i 2011. Den innebærer at alle i årskullene fra 1959 og yngre får en levealdersjustering og må jobbe lengere for å oppnå 66% av sluttlønn, mens alle som er født før 1959 får 66%. Alle pensjonsytelsene samordnes med forventede ytelser fra folketrygden.

Sykehusets prester er medlem i Statens Pensjonskasse.

AFP-ordningen

I tillegg til den ordinære tjenestepensjonsordningen kommer ytelser i form av Avtafefestet pensjon (AFP) som også betales gjennom KLP.

Generelt

Pensjonsordningene omfatter i alt 6 515 personer, hvorav 1 525 er yrkesaktive, 3 824 er oppsatte og 1 166 er pensjonister. LDS tilfredsstiller kravene iht. lov om obligatorisk tjenestepensjon.

Økonomiske forutsetninger for beregningen	2016	2015
Diskonteringsrente	2,60 %	2,70 %
Forventet avkastning på pensjonsmidler	3,60 %	3,30 %
Årlig lønnsregulering	2,50 %	2,50 %
Regulering av folketrygdens grunnbeløp	2,25 %	2,25 %
Forventet pensjonsregulering	1,48 %	1,48 %
AFP-uttak	20,69 %	20,00 %
Dødelighetstabell	K2013	K2013

Spesifikasjon av pensjonskostnad	2016 1000 NOK	2015 1000 NOK
Nåverdi av opptjente pensjonsrettigheter i året	137 285	155 811
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	73 941	68 935
Årets brutto pensjonskostnad	211 226	224 746
Forventet avkastning på pensjonsmidler	-72 510	-65 078
Administrasjonskostnad	7 957	8 690
Resultatført estimatendring/-awik	26 078	69 382
Arbeidsgiveravgift	20 681	23 738
Årets netto pensjonskostnad	193 432	261 478

Pensjonsforpliktelse / -midler	31.12.16		31.12.15	
	1000 NOK		1000 NOK	
	Sykepleier-/ lege	Fellesordning	Sykepleier-/ lege	Fellesordning
Brutto påløpte pensjonsforpliktelse	1 658 600	1 178 090	1 524 546	1 107 378
Pensjonsmidler	1 501 590	911 542	1 323 912	829 409
Netto pensjonsforpliktelse/(-midler)	157 010	266 548	200 634	277 969
Arbeidsgiveravgift på netto pensjonsforpliktelse	22 138	37 583	28 289	39 194
Ikke resultatført estimatendring/ awik	-258 732	-247 255	-308 610	-274 270
Netto bokført forpliktelse/(-midler) inkl arbeidsgiveravgift	-79 584	56 877	-79 686	42 893

NOTE 4 KJØP AV HELSETJENESTER OG ANDRE DRIFTSKOSTNADER

	2016	2015
	1000 NOK	1000 NOK
Kjøp av helsetjenester:		
Gjeste pasienter	67 269	53 845
Blodanalyser	0	217
Kjøp av lab og røntgentjenester inneliggende pasienter	9 452	10 032
Kjøp av offentlige helsetjenester, kommuner	1 401	5 681
Kjøp av plasser alderspsykiatri	5 660	5 511
Sum kjøp av helsetjenester	83 782	75 286
Andre driftskostnader		
Inventar, maskiner	6 760	6 004
Kontorkostnader	45 853	41 495
Energi	14 943	12 330
Husleie, avgifter, forsikringer	40 956	36 410
Andre forbruksvarer	9 667	9 017
Vedlikehold av bygg og utstyr	80 465	66 830
Barnehagekostnader	984	1 031
Kurs, seminar og videreutdanning	11 991	13 028
Transportkostnader	7 870	7 666
Annet	25 099	12 411
Sum andre driftskostnader	244 589	206 220

NOTE 5 KONTANTER OG BANKINNSKUDD

	2016	2015
	1000 NOK	1000 NOK
Bundne bankinnskudd		
Skattetrekksmidler	40 510	38 802
Sum bundne bankinnskudd	40 510	38 802

Skattetrekksmidlene er avsatt på egen bankkonto for skattetrekk.

NOTE 6 VAREBEHOLDNING

	2016	2015
	1000 NOK	1000 NOK
Medisinske forbruksartikler	6 501	7 215
Matvarer	466	517
Diverse lagervarer	3 433	3 611
Sum varebeholdninger	10 400	11 343

Alt varelager består av ferdigvarer.

Det er ikke gjort avsetninger for ukurans pr 31.12.16 eller 31.12.15

NOTE 7 AKSJER

Selskap	Forretnings- sted	Aksjekapital	Antall aksjer	Eier- og stemmeandel	Egenkapital	Årsresultat	Balanseført verdi
		1000 NOK			1000 NOK	1000 NOK	1000 NOK
Analysesenteret AS	Oslo	100,0	8	8,0 %	1 034	3 171	8
Hospital IT AS	Oslo	198,3	478 500	24,1 %	9 275	3 368	1 314
							1 322
Egenkapitalinnskudd KLP							60 789
Sum beholdning i aksjer og eierandeler							62 111

Hospital IT AS har ikke avlagt regnskap for 2016, egenkapital og årsresultat er fra regnskapsåret 2015.

NOTE 8 VARIGE DRIFTSMIDLER

	2016				2015
	Andre driftsmidler 1000 NOK	Bygg 1000 NOK	Anlegg u. utførelse 1000 NOK	Sum 1000 NOK	Sum 1000 NOK
Anskaffelseskost 1.1	353 717	431 989	6 847	792 553	736 195
Tilgang	27 704		76 587	104 291	53 360
- Herav Teknisk/IT utstyr	15 395			15 395	6 838
- Herav Medisinsk teknisk utstyr	12 309			12 309	15 173
Overført til/fra aktivering Teknisk / IT utstyr	22 529		-22 529		
Overført til/fra aktivering - Bygg		10 164	-10 164		
Netto tilgang	50 233	10 164	43 895	104 291	56 360
Avgang	-458				
Anskaffelseskost 31.12.	403 492	442 153	50 742	896 387	792 555
Akkumulerte avskrivninger og nedskr 1.1.	244 790	107 435		352 225	317 696
Årets avskrivninger	28 149	9 747		37 896	34 529
Akkumulerte avskrivninger og nedskr. 31.12.	272 939	117 182		390 121	352 225
Balanseført verdi 31.12.2016	130 553	324 971	50 742	506 265	440 329

Avskrivningsår	3 - 15	60	Avskrives ikke
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	

Årlig leie av ikke balanseførte driftsmidler	1 468	22 527	23 995*
--	-------	--------	---------

"Teknisk/IT utstyr" har en økonomisk levetid på 3 - 10 år, mens "Medisinsk teknisk utstyr" er satt til 4 - 15 år. Mesteparten av beløpet under "Anlegg under utførelse" er knyttet til byggrelaterte prosjekter. Bedriftshytter avskrives ikke og vises med kostpris. Aktivert beløp i tilknytning til "Anlegg under utførelse" er i henhold til estimert ferdigstilleelsesgrad av prosjektet. Avskrivningstidspunktet starter ved ferdigstillelse og når anlegget tas i bruk. LDS inngår løpende leieavtaler på maskiner, fortrinnsvis på 3-5 år. Årlig leie utgjør TNOK 1.468 inkl. mva. Det er medtatt husleieforpliktelser for ett år.

NOTE 9 MELLOMVÆRENDE OG TRANSAKSJONER MED EIERNE OG ANDRE NÆRSTÅENDE PARTER

LDS er belastet med følgende kostnader fra **Diakonissehuset Lovisenberg**:

	2016	2015
	1000 NOK	1000 NOK
Husleie, leie av uteareal til parkering og lignende og feste av tomt	3 736	3 756
Internasjonalt samarbeid	1 044*	251
Barnehage	984	1 031
Lærlingetilskudd	43	58
Totalt	5 807	5 096

LDS er belastet med følgende kostnader fra **Diakonissehusets Eiendomsstiftelse**:

	2016	2015
	1000 NOK	1000 NOK
Tillegg leie/festeavgift	28 000	
Engangsutbetaling L21H	44 659	
Kulvert	26 435	2 416
Husleie L21H	5 095	
Geitmyrsveien 45A+45B	3 598	3 509
Lovisenberggt 11	1 495	1 936
Lovisenberggt 17C	137	154
Parkering	912	1 308
Totalt	110 331	9 323

LDS er belastet med følgende kostnader fra **Stiftelsen Diakonova**:

	2016	2015
	1000 NOK	1000 NOK
Internasjonalt samarbeid	666*	960
Totalt	666	960

Stiftelsen Diakonissehuset eier Lovisenberg Sykehusapotek. I 2016 (2015) kjøpte sykehuset medisiner og legemidler til pasienter og farmasitjenester av Lovisenberg Sykehusapotek for TNOK 33.006 (TNOK 31.115). Lovisenberg Sykehusapotek betalte LDS for lokaler, IKT-tjenester, vakt, transport, med TNOK 1.340 (TNOK 1.305).

Lovisenberg Diakonale Sykehus eier 8% av Analysesenteret AS. I 2016 (2015) kjøpte sykehuset bistand til rapportering og analyse av aktivitetsdata for TNOK 762 (TNOK 994). Analysesenteret AS betalte LDS for husleie og renhold med TNOK 210 (TNOK 202).

Lovisenberg Diakonale Sykehus eier 24,1% av Hospital IT AS. I 2016 (2015) kjøpte sykehuset servicetjenester og utstyr til pasientterminaler for TNOK 1.334 (TNOK 1.374)

NOTE 10 ANNEN KORTSIKTIG GJELD

	2016	2015
	1000 NOK	1000 NOK
Skyldig lønn, feriepenger etc.	155 012	151 177
Fonds (øremerkede gaver o.l.)	14 008	17 054
Øvrig kortsiktig gjeld	34 681	18 424
Sum annen kortsiktig gjeld	203 701	186 655

NOTE 11 LANGSIKTIG GJELD

	2016	2015
	1000 NOK	1000 NOK
Investeringsstilskudd til nybygg, Nic Waal	2 513	2707
Sum langsiktig gjeld	2 513	2707

NOTE 12 PANTSTILLELSER OG GARANTIANSVAR

LDS er byggherre i forbindelse med prosjektering og bygging av to nye heiser samt bygningsarbeider i forbindelse med dette i Lovisenberggt 17. Det er inngått avtale med Sparebanken Sør om garantiansvar overfor entreprenør Consto Eide AS begrenset til 3 687 TNOK.

Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg har rett til løsnings- og forkjøpsrett til angjeldende bygning/eiendom dersom sykehusdriften opphører, dersom bygningen skifter eier eller ved endring i bestemmende myndighet i Lovisenberg Diakonale Sykehus AS. Denne retten gjelder til 1.1.2023.

Ved bruk av løsnings- og forkjøpsrett skal markedsverdi ved overtagelsepunktet legges til grunn, med fradrag av TNOK 30 000 regulert for endringer i konsumprisindeksen siden eiendommen ble overdratt 1.1.1993.

NOTE 13 KONTRAKTER OG ANDRE FORPLIKTELSER

Helse Sør-Øst RHF er sykehusets oppdragsgiver. Partene har inngått en langsiktig avtale om leveranse av spesialisthelsetjenester. I tillegg til den langsiktige avtalen, inngår partene en årlig avtale om oppdrag og bestilling som regulerer aktivitet, økonomisk vederlag, styringsparametere m.v. for somatikk, psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelavhengige.

LDS leier lokalene til Vor Frue Hospital. Disse lokalene er i Oslo kommunes eie. LDS, på vegne av Helse Sør-Øst, disponerer lokalene vederlagsfritt så lenge det drives psykisk helsevern virksomhet i bygget.

LDS leier lokaler av Hamar Sanitetsforening til Hospice Sangen for en husleie på NOK 1. Andre husleiekontrakter løper fra 3 - 10 år og er inngått på markedsmessige betingelser.

LDS har avtale med Oslo Kommune, Bydel Grünerløkka vedr leiekostnader for Østerdalsgt 7 til 2016.

LDS har inngått avtale med Diakonissehusets eiendomsstiftelse om leie av Lovisenberggaten 21 F-J fra 2018.

LDS har i 2016 utbetalt forskudd på 28 MNOK til Stiftelsen Diakonissehuset som kompensasjon for Lovisenberg gt 15 F. Betaling forutsetter at regulerings-sak for Lovisenberggt 15 D-F er godkjent innen 1 juni 2017. Dersom det ikke foreligger regulering i tråd med avtale skal beløpet tilbakebetales LDS.

NOTE 14 EGENKAPITAL

	Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Total egenkapital
	1000 NOK	1000 NOK	1000 NOK	1000 NOK
Egenkapital pr. 31.12.15	10 000	30 000	578 994	618 994
Årets resultat			32 096	32 096
Egenkapital pr. 31.12.16	10 000	30 000	611 090	651 090

NOTE 15 AKSJEKAPITAL OG AKSJONÆRINFORMASJON

Aksjekapitalen består av 10 000 aksjer, hver pålydende kr 1 000. Alle aksjene gir lik stemmerett. Aksjekapitalen er balanseført med kr 10 000 000 i regnskapet.

Aksjonærversikt:	Ant.aksjer	Eierandel
Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg	5 000	50 %
Stiftelsen Diakonova	5 000	50 %
Totalt	10 000	100 %